

نقدی بر حقوق ورزشی در مدارس

« شکاف های قابل بحث در حقوق

ورزشی مدارس »

محمد کاظم عظمی

کارشناس ارشد مدیریت ورزشی

دبیر تربیت بدنی شهرستان دیواندره

مقدمه

آن ورزش نباشد و این مقررات هم با موازین شرعی مخالفت نداشته باشد. افزایش حوادث ورزشی از یک طرف و ناآگاهی از قوانین از طرف دیگر باعث آن شد که اندیشمندان حقوقی به فکر ایجاد رشته‌ای به نام حقوق ورزشی بیفتند تا با تأکید بر قوانین ورزشی از میزان آسیب‌ها و مسئولیت‌های کیفری ناشی از آن برای ورزشکاران در محیط‌های ورزشی بکاهند اما خلأهایی در قوانین حقوق ورزشی وجود دارد که موانع بسیاری در این راه ایجاد می‌کند. امید است پیشنهادهایی که در این مقاله ارائه می‌شود، گامی در جهت رفع این خلأهای قانونی باشد. در ابتدا برای روشن شدن بحث و تنویر افکار خواننده نظریه‌های حقوقی ورزشی به اجمال بررسی می‌شود.

کلیدواژه‌ها: حقوق ورزشی، مدارس، دانش‌آموزان، معلمان تربیت بدنی

تربیت بدنی مدارس چند سالی است که با استخدام معلمان تخصصی گامی مهم در ورزش دانش‌آموزی برداشته و با توجه به این مهم، مقالات و کلاس‌های آموزشی مختلفی در زمینه حقوق ورزشی در سطح کشور برگزار شده است. در این پژوهش تلاش بر این بوده است که ضمن بررسی مقالات مختلف این حوزه و بررسی مفاهیم تخصصی حقوق ورزشی، برای حمایت از معلمان ورزش مدارس، حقوق ورزشی مورد نقد قرار گیرد. امروزه یکی از مهم‌ترین راه‌های تربیت جوانان، ورزش و اهتمام به امر تربیت بدنی است. بدون شک، محیط‌هایی که در آن‌ها فعالیت‌های ورزشی صورت می‌گیرد، از آسیب‌ها و حوادث غیرقابل پیش‌بینی در امان نیستند. برابر قانون مجازات اسلامی، یکی از اعمالی که جرم شناخته نمی‌شود، حوادث ناشی از عملیات ورزشی است؛ مشروط بر آنکه سبب حادثه نقض مقررات مربوط به

۱.۱. نظریه مبتنی بر رضایت زیان دیده

با توجه به اینکه در ورزش قبول خطر تا حد قابل قبولی مورد رضایت طرفین بوده در نتیجه رضایت زیان دیده و قبول خطر از سوی او عامل مهمی است که باعث می شود نظام حقوقی اقدامی را که بی گمان خطرهای جدی به همراه دارد، مباح شناسد. البته در خصوص رضایت دو نظر ارائه شده است:

۱. نظر اول: برخی معتقدند در صورتی که ورزش با رضایت طرفین انجام شود و در اثنای آن، صدمات و جراحات به طرفین وارد آید یا حتی منجر به فوت یکی از مسابقه دهندگان شود، طرف دیگر فاقد مسئولیت جزایی خواهد بود. این امر مشروط به این است که قصد ایراد ضرب و جرح یا قتل وجود نداشته باشد. در حقوق ایران آمده است رضایت شخص بر اینکه دیگری بر او صدمه وارد آورد، عمل مرتکب را از جنبه جرم بودن ساقط نمی کند. در این بحث، تأکید نه بر رضایت ورزشکار به مصدوم شدن خود، بلکه بر رضایت او به انجام عملیات ورزشی است و خود او نیز از همین امتیاز در مقابل حریف برخوردار است.

۲. نظر دوم: اصولاً رضایت زیان دیده (مجنی علیه) تأثیری بر ماهیت جرم ندارد. استدلالی که برای این نظریه ارائه شده است، این است که قانون جزا از قوانین آمره محسوب می شود و مربوط به نظم عمومی است و اراده مجنی علیه قادر نیست خللی در اجرای آن پدید آورد. بنابراین، رضایت مجنی علیه به ارتکاب رفتاری که به حیات، سلامت و تمامیت جسمانی او آسیب می زند، مانند قتل، ضرب و جرح، بی اثر است. در نهایت، بنا بر قاعده کلی، رضایت زیان دیده از جرم، جرم را توجیه نمی کند. با وجود این، در موارد استثنایی بنا به دلایلی دیگر، رضایت، جرم را زائل می کند و مانع مجازات می شود.

۲.۱. نظریه مبتنی بر اجازه قانون، عرف و عادت

عرف در لغت به معنای «معرفت» و در اصطلاح حقوقی «عادت تمام یا اکثر افراد یک قوم در گفتار یا رفتار معین» است. حقوق عرفی به مجموعه عرفها و آداب هم زمان در یک مقطع زمانی می گویند. مهم ترین قواعد عرفی دوام، تکرار و الزامی بودن اجرای آنهاست، یعنی اینکه ضمانتی برای اجرای آن وجود داشته باشد و عرف، روشی است مستمر در گفتار یا رفتار. قوانین ورزشی اگرچه همیشه به عنوان راهنما مورد استفاده قرار می گیرند، الزامی برای دادگاهها ایجاد نمی کنند و آنچه در بازی عرف مشروع است، همیشه در دید حقوق مباح نیست؛ مثل اینکه وصیت نامه در دید

عرف الزام آور است ولی از لحاظ حقوقی الزامی برای آن وجود ندارد. البته باید به این نکته توجه کرد که در عرف بازی های ورزشی، فقط باید به خطاهای بزرگ توجه کرد و خطاهای کوچک را نادیده گرفت. بسیاری از حقوق دانان جدا از عرف، اجازه قانون را هم عاملی مهم در عدم مسئولیت ورزشکاران به شمار می آورند. می توان این گونه نتیجه گرفت که عواملی همچون اجازه قانون، عرف و عادت در کنار رضایت مجنی علیه یا ورزشکار آسیب دیده در فعالیت های ورزشی باعث این می شود که مسئولیتی متوجه فرد آسیب زنده نشود و اگر قوانین و عرف و عادت هم اجازه چنین ورزش هایی را داده و حتی آنها را تشویق کرده است، به علت حفظ دفاع از سرزمین است که آنها را مشروع شناخته است، نه آسیب زدن به ورزشکاران حین انجام فعالیت ورزشی. در واقع موازین شرعی به کسی اجازه نمی دهد که با حیله و سوء استفاده از اجرای قواعد ورزشی به دیگری آسیب نامتعارف بزند. در حقوق عمومی، دولت عهده دار این است که ورزش های خطرناک را در کشور ممنوع کند و دادگاهها هم موظف به اجرای قواعد ملی و حفظ نظم عمومی هستند (حسینی و اسحاقی، ۱۳۹۴).

**قوانین ورزشی
اگرچه همیشه
به عنوان راهنما**

مورد استفاده قرار

می گیرند، الزامی

برای دادگاهها

ایجاد نمی کنند و

آنچه در بازی عرف

مشروع است،

همیشه در دید

حقوق مباح نیست

۲. چه افرادی در خطای ورزش مدارس سهیم اند؟

۱.۲. دانش آموز ورزشکار

مقصود از دانش آموز ورزشکار کسی است که در حال عملیات در یکی از رشته های مجاز در چارچوب مقررات در فضای ورزشی مدرسه به فعالیت ورزشی می پردازد. در بازی ورزشی صدمه و جراحات به دو صورت پیش می آید. ۱. گاهی ناشی از بی احتیاطی یا مهارت نداشتن خود ورزشکار است که این حالت بیشتر در ورزش های انفرادی رخ می دهد. ۲. گاهی صدمه به غیرورزشکاران وارد می شود که ممکن است با رعایت مقررات یا بدون رعایت آن باشد. اگر دانش آموز ورزشکاری به دانش آموز ورزشکار دیگری صدمه بزند، اگر احراز شود که فعل دانش آموز ورزشکار در آسیب رساندن به دانش آموز ورزشکار دیگری از روی عمد صورت گرفته است، طبق ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی باید وی را مسئول دانست (حسینی و اسحاقی، ۱۳۹۴).

۲.۲. تماشاگران ورزشی مدارس

اکثر مسابقات ورزشی مدارس در زنگ های تفریح برگزار می شود و بر همین اساس، لازم است به قوانینی که در این باره وجود دارد، نگاهی بیندازیم. اگر بازیکنی در محل ویژه ورزش به بازی بپردازد و قوانین بازی را رعایت کند، هیچ مسئولیتی در برابر تماشاگران در معرض خطر ندارد، زیرا از آنان جز رفتار متعارف ورزشی نمی توان انتظار داشت و این عدم مسئولیت،

ناخن‌ها، روغنی بودن بدن، موها و... باشد.

۶.۳.۲. کارت بیمه ورزشی و کارت شناسایی ورزشکاران: داوران می‌بایست کارت بیمه ورزشی و کارت شناسایی ورزشکاران را بررسی کنند و بعد، اجازه شروع مسابقه را به ورزشکاران بدهند.

۷.۳.۲. رعایت مقررات ایمنی توسط داوران ورزشی: بهتر است داوران قبل از شروع، مقررات ایمنی را رعایت کنند، که خود عاملی برای کاهش حوادث ورزشی است.

۸.۳.۲. شرایط آب و هوایی در مسابقات: ورزش‌هایی که در فضای باز انجام می‌شوند همواره در معرض شرایط نامطلوب جوی قرار دارند؛ مثلا بارها شنیده‌ایم که صاعقه یا رعد و برق منجر به مرگ فوتبالیستی شده یا در نتیجه تمرین در هوای بسیار گرم، ورزشکاری گرم‌زده شده است.

۹.۳.۲. نظارت دقیق بر مسابقه و اجرای عادلانه قوانین: در حین مسابقه، داوران باید قوانین را براساس مقررات مدون هر رشته به اجرا درآورند و با ورزشکاران، عادلانه و بی‌طرف رفتار کنند.

۱۰.۳.۲. جلوگیری از اجرای حرکات و فنون خطا: در قوانین رشته‌های ورزشی، مواردی به معرفی حرکات و فنون خطا اختصاص داده شده است و داوران در صورت مشاهده این حرکات و فنون، می‌بایست سریعاً از اجرای آن‌ها جلوگیری کنند.

۱۱.۳.۲. وظایف داوران نسبت به ورزشکار مصدوم: یکی از وظایف مهم داوران، اقدام فوری درباره ورزشکاران مصدوم است. داوران می‌بایست در صورت صدمه دیدن ورزشکاران در حین مسابقه، شرایط رساندن کمک‌های اولیه به آن‌ها را فراهم سازند و با قطع بازی و دعوت پزشک، به ورزشکاران مصدوم کمک کنند.

۱۲.۳.۲. مصلحت جامعه و نظم عمومی: اگر داور تصور کند که ادامه مسابقه احتمال شورش در بردارد، باید به فوریت مسابقه را تعطیل کند، زیرا مصلحت جامعه و نظم عمومی مهم‌تر از یک مسابقه ورزشی است (قوة قضائیه، ۱۳۵۹).

آنچه در بالا گفته شد، وظیفه داوران در مسابقات ورزشی است. حال دو نکته قابل ذکر است: نکته اول اینکه مسابقات مدارس، چه در داخل مدرسه و چه در خارج آن، هویت یک مسابقه واقعی را دارد. حال با توجه به اینکه در مسابقات مدارس از خود دانش‌آموزان برای داوری استفاده می‌شود، اگر در زمان مسابقه براساس سهل‌انگاری داور حادثه‌ای رخ دهد، قاضی براساس این ۱۲ بند رأی خود را صادر خواهد کرد یا اینکه حوادث ناشی از سهل‌انگاری داور در مسابقات ورزشی مدارس به گونه‌ای دیگر قضاوت می‌شود. به نظر می‌رسد که در این زمینه خلأهای قانونی وجود دارد.

در صورتی است که هیچ سهل‌انگاری یا بی‌مبالاتی از سوی ورزشکار صورت نگرفته باشد. البته فراموش نشود که این بحث مربوط به بازی‌هایی است که جایگاه تماشاچی دارند و تماشاچی با اختیار خود به تماشای ورزش موردنظر آمده است. حال، در مدارس ما، تماشاچی دانش‌آموز در زنگ تفریح هیچ اختیاری از خود ندارد که تماشاچی ورزش نباشد، چون از روی اختیار یا جبر باید تماشاچی باشد، در ثانی، وقتی دانش‌آموز وارد مدرسه می‌شود، عوامل مدرسه در قبال او مسئولیتی قبول کرده‌اند. همه این مباحث در حقوق ورزشی مدارس جای سؤال دارد.

۳.۲. داوران ورزشی مدارس

هیئت داوران یکی از ارکان مهم در مسابقات ورزشی است و عملکرد داوران می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در میداين ورزشی داشته باشد. داوران می‌توانند با دقت در اجرای وظایف خود از وقوع حوادث ورزشی تا حدی جلوگیری کنند یا آن را کاهش دهند. در این قسمت، وظایف داوران را تشریح می‌کنیم.

۱.۳.۲. صلاحیت در قضاوت: به کارگیری افراد فاقد صلاحیت، خود، بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی است. مسئولان مسابقات بایستی در انتخاب داوران واجد شرایط و با صلاحیت و دارای تخصص، دقت کافی داشته باشند. شخص داور باید از فدراسیون آن رشته ورزشی، دفترچه، حکم یا کارت داوری داشته باشد.

۲.۳.۲. تعداد داوران در مسابقات ورزشی: در رشته‌های ورزشی مختلف تعداد داوران متفاوت است. برای مثال، چه‌بسا براساس قوانین و مقررات داوری، مسابقات با حضور یک سرداور و دو داور، یک منشی و دو دستیار اداره می‌شود.

۳.۳.۲. بازدید و بررسی وسایل ورزشی عمومی: در اکثر رشته‌های ورزشی، ورزشکاران ملزم به استفاده از مجموعه‌ای از وسایل ورزشی هستند که به موجب مقررات مربوطه تعیین گردیده است. ناقص بودن، نامرغوب بودن یا غیرمجاز بودن این وسایل ممکن است موجب صدمه دیدگی ورزشکاران گردد که در این صورت، داوران مسئول خواهند بود، زیرا یکی از وظایف اصلی و مهم داوران، بازدید از وسایل ورزشی قبل از مسابقات است.

۴.۳.۲. بازدید از وسایل شخصی (ورزشی) ورزشکاران: یکی دیگر از وظایف داوران بازدید از وسایل شخصی (ورزشی) ورزشکاران است که طبق مقررات، ورزشکاران در مسابقات ورزشی ملزم به استفاده از آن‌ها هستند و نمی‌توانند بدون این وسایل در مسابقات شرکت کنند.

۵.۳.۲. بازدید و بررسی بدن ورزشکار: گاهی بازدید از بدن خود ورزشکار است و می‌تواند شامل

با توجه به اینکه در مسابقات مدارس از خود دانش‌آموزان برای داوری استفاده می‌شود، اگر در زمان مسابقه براساس سهل‌انگاری داور حادثه‌ای رخ دهد، قاضی براساس ۱۲ بند ماده مربوط به وظایف داوران، رأی خود را صادر خواهد کرد

۴.۲. مدیران مدارس

مدیران در محیط ورزش دو دسته‌اند: دسته اول مدیران فنی مثل مربیان، سرمربیان و معلمان تربیت‌بدنی، که به‌طور مستقیم بر فعالیت ورزشکار نظارت دارند. دسته دوم مدیرانی که با ورزشکار مواجه نیستند بلکه مدیریت سخت‌افزاری ورزش را برعهده دارند، مثل مدیر ورزشگاه و مدیر مدرسه. این‌ها مربی نیستند، ولی ملزم‌اند که به ایمنی تمامی اماکن ورزشگاه، مدرسه و تجهیزات آن‌ها توجه کنند (حسینی و اسحاقی، ۱۳۹۴).

۵.۲. معلمان ورزش و وظایف آن‌ها در زنگ ورزش و هنگام برگزاری مسابقات ورزشی

۱.۵.۲ حضور مستمر مربی در محل فعالیت‌های ورزشی: یکی از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند مانع بسیاری از خطرها و حوادث ورزشی شود، حضور و نظارت معلم ورزش و مربی در صحنه فعالیت ورزشی است. پس، حضور فیزیکی و مستمر معلم یا مربی در محل فعالیت ورزشی ضروری است.

۲.۵.۲ کنترل و نظارت مربیان: مربیان علاوه بر حضور مستمر در محل فعالیت‌های ورزشی باید از دقت و کنترل و نظارت غفلت نکنند، بلکه با دقت تمام در همه لحظه‌ها ورزشکاران را زیر نظر داشته باشند.

۳.۵.۲ آگاهی از سلامت دانش‌آموزان: یکی از وظایف مربیان نسبت به ورزشکاران، احراز سلامتی آنان است. مربی موظف است قبل از آغاز هرگونه عملیات ورزشی، از سلامت ورزشکار اطمینان حاصل کند. با توجه به اینکه معلم ورزش در این امر تخصص ندارد، می‌تواند از ورزشکار برگه معاینه پزشکی بخواهد.

۴.۵.۲ بازدید و بررسی وسایل ورزشی: در اکثر رشته‌های ورزشی، ورزشکار ملزم به استفاده از وسایل ورزشی است که به‌موجب مقررات مربوطه تعیین شده است. ناقص بودن، نامرغوب بودن یا غیرمجاز بودن این وسایل ممکن است باعث صدمه‌دیدگی ورزشکار شود که در این صورت مربیان و معلمان ورزشی مسئول خواهند بود، زیرا از وظایف اصلی و مهم آنان بازدید و بازرسی وسایل ورزشی قبل از عملیات ورزشی است. در واقع، آن‌ها زمانی باید اجازه استفاده از این‌گونه وسایل را صادر کنند که از سلامت و ایمنی آن‌ها اطمینان کامل داشته باشند.

۵.۵.۲ شناخت قابلیت‌ها توسط مربیان: مربیان به دلیل گذراندن دوره‌های تخصصی مختلف و با کسب تجارب کافی و مجوزهای رسمی، قدرت تشخیص برای شناسایی توان ورزشکاران را دارند و بنابراین، وظیفه شناخت قابلیت‌ها بر عهده آنان است. مقصود از قابلیت‌های ورزشکار، شناسایی قدرت بدنی، مهارت‌های

فنی، سابقه فعالیت و نیز فیزیک بدن ورزشکار از قبیل وزن، قد و سن او در فعالیت‌های ورزشی است.

۶.۵.۲ آشنایی مربی با کمک‌های اولیه: گاهی صدمه‌های وارد شده به ورزشکاران آن قدر شدید نیست که به آن خطر جانی بگویند؛ مانند دررفتگی و شکستگی که در رشته‌های رزمی و کشتی به‌وجود می‌آید. در این شرایط، مربی مکلف است به ورزشکار مصدوم کمک کند که این کمک معمولاً به صورت کمک‌های اولیه اعمال می‌شود. پس، مربیان ورزشی باید از کمک‌های اولیه آگاهی کافی داشته باشند تا در صورت بروز حادثه بتوانند نقش مثبتی ایفا کنند. در مقابل، خودداری از کمک‌های اولیه می‌تواند برای معلم و مربی ورزش مسئولیت‌های قانونی داشته باشد؛ برای مثال، اجازه بازگشت به بازی برای بازیکنی که از ناحیه سر مجروح شده، نمونه‌ای از خودداری از کمک‌های اولیه توسط مربی است.

۷.۵.۲ تعداد دانش‌آموزان: تعداد بیش از حد متعارف ورزشکاران در یک دوره یا یک کلاس، مسئله مهمی است که باید مورد توجه مربیان قرار گیرد، زیرا در این صورت، نظارت و مراقبت کم‌رنگ‌تر می‌شود و امکان وقوع حادثه افزایش پیدا می‌کند. تعداد ورزشکاران با توجه به رشته ورزشی، مکان ورزشی و تعداد مربیان متفاوت است و مربی می‌تواند با رعایت استانداردها از وقوع حادثه جلوگیری کند یا حداقل درصد وقوع آن را کاهش دهد.

مسئولیت در نگاه اول به مسئولیت مدنی و کیفی تقسیم می‌شود و مسئولیت مدنی خود شامل دو بخش مسئولیت قراردادی و مسئولیت خارج از قرارداد است

۳. نگاهی به ورزش مدارس از زبان آمار و خبرهای منتشرشده در روزنامه‌های کثیرالانتشار و سایت‌های خبری

۱.۳. نگاهی به خبر شماره ۴۳۱۵۶۴ سایت تابناک
با موضوع خنزر پنزرهای ورزشی در مدارس؛ در این خبر گزارش کاملی از تجهیزات ورزشی مدارس در مناطق محروم و برخوردار شهرهای مختلف ایران ارائه شده است. خلاصه‌ای از این گزارش در ادامه می‌آید.

فاصله طبقاتی و فقر و غنا را به همان وضوح که در جامعه دیده می‌شود، در مدارس نیز می‌توان مشاهده کرد. مدارس برخوردار، جای خوب و راحتی برای درس خواندن هستند اما مدارس محروم بیش از آنکه جاذبه داشته باشند دافعه‌شان به چشم می‌آید. به گزارش جام‌جم، مدارس که تعطیل می‌شوند، مشکلات و کمبودها هم به خوابی موقت می‌روند، یعنی برای مدت زمانی اندک بایگانی می‌شوند تا دوباره با آغاز مهر از خواب تابستانی بیدار شوند و نقل مجالس باشند. فقر تجهیزات ورزشی مدارس که مشکلی تقریباً فراگیر و ملی است، از این دست مشکلات است که پایتخت و حاشیه شهر و شهر کوچک و روستا را به‌طور یکسان درگیر می‌کند. البته همان فاصله طبقاتی که مدارس را به دو دسته محروم و برخوردار تقسیم کرده، باعث شده است که مدارس غنی، از نظر تجهیزات و لوازم ورزشی وضع خوبی داشته باشند و در آن‌ها ورزش نیز به اندازه درس‌های دیگر مورد توجه باشد؛ در حالی که مدارس محروم بیشتر وقت‌ها برای ابتدایی‌ترین امکانات لنگ می‌مانند و زنگ ورزش را به‌طور صوری یا نمادین یا برای خالی نبودن عریضه برپا می‌کنند.

۸.۵.۲. شرایط آب و هوا: ورزش‌هایی که در فضای باز انجام می‌شوند، همواره در معرض شرایط نامطلوب جوی قرار دارند؛ مثلاً بارها شنیده‌ایم که صاعقه یا رعد و برق منجر به فوت فوتبالیستی شده یا تمرین دره‌های بسیار گرم به گرم‌زدگی ورزشکاری انجامیده است. موارد دیگر مثل بارندگی‌های شدید و سرمای بیش از حد نیز تاکنون بارها منجر به بروز حوادث و خسارت به ورزشکاران شده است.

۹.۵.۲. صلاحیت در آموزش: به‌کارگیری افراد فاقد صلاحیت خود یک بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی است. مدیران ورزشی بایستی در انتخاب مربیان واجد شرایط و با صلاحیت و دارای تخصص، دقت کافی داشته باشند، زیرا اگر به دلیل عدم صلاحیت مربی خساراتی به ورزشکاران وارد شود، او خود مسئول پیامدهای آن خواهد بود. بر این اساس، مربی هر رشته ورزشی باید از فدراسیون مربوطه دفترچه یا حکم یا کارت مربیگری داشته باشد.

۱۰.۵.۲. وظایف مربیان بعد از وقوع حادثه ورزشی: بعد از وقوع حادثه، اولین وظیفه مربی کمک به ورزشکار مصدوم است. ماده واحد قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومان و دفع مخاطرات جانی مصوب ۱۳۵۴ که می‌گوید: «مطابق ماده واحد هر کس شخص یا اشخاصی را در معرض خطر جانی مشاهده کند و بتواند با اقدام فوری خود یا کمک طلبیدن از دیگران یا اعلام فوری به مراجع یا مقامات صلاحیت‌دار از وقوع خطر یا تشدید نتیجه آن جلوگیری کند بدون اینکه با این اقدام خطری متوجه خود او یا دیگران شود و با وجود استمداد یا دلالت اوضاع و احوال بر ضرورت کمک از اقدام به این امر خودداری کند، به حبس تا یک سال و یا جزای نقدی محکوم خواهد شد (قوه قضائیه، ۱۳۹۵).

ناقص بودن، نامرغوب بودن یا غیرمجاز بودن وسایل ممکن است باعث صدمه دیدگی ورزشکار شود که در این صورت مربیان و معلمان ورزشی مسئول خواهند بود

جدول. بررسی آمار تجهیزات مدارس مورد اشاره در مناطق محروم و برخوردار

رشته ورزشی فعال	منبع خرید تجهیزات	وضعیت سرانه	تعداد دانش‌آموزان	تجهیزات	منطقه	نوع مدرسه
فوتبال	مشارکت مردمی	۳ سال سرانه دریافت نشده	۴۵۰ نفر	فقط هشت توپ فوتبال، دو راکت بدمینتون، دو توپ والیبال، دو توپ بسکتبال و یک تور نیمه‌سالم والیبال و ده طناب	جنوب تهران	ابتدایی پسرانه
	مشارکت مردمی	سرانه خیلی کم	۳۰۰ نفر	شش توپ فوتبال و والیبال و یک میز پینگ‌پنگ زهوار دررفته	متوسط تهران	دبیرستان پسرانه
	مشارکت مردمی	سرانه ناکافی برای فعالیت‌های آموزشی و پرورشی	۷۰ نفر	چهار شطرنج، ده حلقه و پنج توپ پلاستیکی	حومه شهر سنج	ابتدایی مختلط
	بدون مشارکت مردمی، به دلیل محروم بودن منطقه	سرانه ناکافی برای فعالیت‌های آموزشی و پرورشی	۲۴ نفر	دو توپ فوتبال و دو طناب؛ به‌طور خودکار، پسرها دنبال فوتبال می‌روند و دخترها دنبال طناب.	حومه شوشتر	ابتدایی مختلط

مسئولیت دبیران و مدیران از نوع مسئولیت خارج از قرارداد است و باید منشأ این مسئولیت را در قانون جست و جو کنیم

بیشتر موضوع، عوامل بیرونی و درونی را به طور خلاصه بررسی می‌کنیم.

۱.۱.۴ عوامل بیرونی

۱.۱.۴. با توجه به تعریف حقوق ورزشی، بین مربیان ورزش که در میادین رسمی به صورت حرفه‌ای مربیگری می‌کنند و معلمین ورزش هیچ تفاوتی وجود ندارد. به همین دلیل، مکان ورزشی، قوانین حاکم بر فضای ورزشی، مدیران ورزشی و شرکت کنندگان در ورزش برای معلمان ورزش و مربیان ورزشی کاملاً با هم تفاوت دارد.

۲.۱.۴. آیا رضایت زیان دیده که هنوز به سن تکلیف نرسیده است، با شرکت در عملیات ورزشی مدارس مسئولیت مدنی را از معلم ورزش می‌گیرد و اگر نمی‌گیرد، آیا رضایت والدین بدون حضور در دفتر ثبت و اسناد می‌تواند مسئولیت مدنی را از معلم ورزش رفع کند؟

۳.۱.۴. آیا تماشاگران ورزشی یک مسابقه رسمی با تماشاگران یک مسابقه دانش‌آموزی در فضای ورزشی مدرسه تفاوت دارند؟ تماشاگر ورزشی مسابقات رسمی به اختیار خود به محل مسابقه می‌آید، ولی تماشاچی مسابقات مدرسه خواسته یا ناخواسته در زنگ تفریح باید شاهد تماشای مسابقه باشد. آیا حقوق ورزشی بین این دو تماشاچی تفکیکی قائل می‌شود؟

۲.۴ عوامل درونی

۱.۲.۴. مطابق با آیین‌نامه ارسالی مدرسه، انجمن ورزشی مدرسه و معلم ورزش مدرسه به عنوان مدیر فنی هیچ جایگاهی در تصمیم‌گیری‌های ورزشی ندارند. حال معاونت تربیت بدنی وزارتخانه تشکلی به نام «انجمن ورزشی» جهت تصمیم‌گیری‌های ورزشی ایجاد کرده که متأسفانه صوری است و در آیین‌نامه اجرای مدرسه اهمیت و جایگاهی ندارد. حتی در دستورالعمل مربوط به المپیاد ورزشی مدرسه به دلیل جایگاه ضعیف و غیرمؤثر انجمن ورزشی مدرسه هیچ اسمی از آن برده نشده و تمامی تصمیم‌های مربوط به المپیاد به شورای مدرسه واگذار شده است. این در حالی است که دبیران ورزش تمامی تصمیمات ورزشی خود را در انجمن ورزشی به تصویب می‌رسانند، که جایگاه قانونی مستحکمی ندارد.

۲.۲.۴. تجهیزات ورزشی مدارس فاقد استاندارد لازمند. ۳.۲.۴. فضای ورزشی مدارس از ایمنی و استاندارد لازم بی‌بهره است. بخشی از این نقیصه به طراحی مدرسه و فضای ورزشی مدرسه توسط نوسازی مدارس برمی‌گردد. ۴.۲.۴. بخش‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مدارس موارد حقوقی را به صورت کلی در خصوص ایمنی مدارس مطرح کرده‌اند که برای مدیران و دبیران ورزش نامفهوم است.

۵.۲.۴. در مناطق محروم که تراکم دانش‌آموز در مدارس بسیار زیاد است، فضای ورزشی دارای حداقل استانداردهاست.

اگر نگاهی اجمالی به جدول بیندازیم، درمی‌یابیم که چرا همه مدیران از کمبود سرانه گلایه دارند. در این میان، لازم است به سخنان وزیر به دقت توجه کنیم: «اولین بار وزیر آموزش و پرورش دولت یازدهم اعلام کرد بیش از ۹۸ درصد بودجه این وزارتخانه صرف حقوق کارکنان می‌شود و کمتر از دو درصد برای فعالیت‌های عمرانی و کیفیت‌بخشی به آموزش می‌رسد.» او پس از آن چندبار دیگر هم این جملات را تکرار کرد و معلوم شد علاوه بر ضعف مدیریتی که در همه حوزه‌ها به چشم می‌خورد، دست تنگ وزارتخانه نیز عاملی است برای به حاشیه رفتن زنگ ورزش و صوری برگزار شدن آن (تابناک، ۱۳۹۳).

۲.۳. وقتی از دانش‌آموزی می‌خواهیم هنگام عصبانیت، روی دوستش خطا نکنند، در جواب می‌گویید: «آقا، بازی است دیگر... هیچی نمی‌شود» و بعد هم می‌دود و به دوستش هنگام دریبل ضربه مهلکی می‌زند. این تفکری است که ما و جامعه به دانش‌آموزان داده‌ایم! اگر به این جمله دانش‌آموز توجه کنیم، می‌بینیم که بخشی از مشکلات حقوقی براساس ملاحظات فردی یا سهل‌انگاری دبیران تربیت‌بدنی ایجاد می‌شود. به همین دلیل، قانون‌گذار در سال ۱۳۵۲ برای حمایت از دبیران و مربیان ورزشی به طور صریح در مورد صدمات ناشی از حوادث ورزشی براساس مسئولیت قوانینی را به تصویب رسانده که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی هم در قانون مجازات عمومی تأیید شده است که به صورت خلاصه و موجز در زیر به آن اشاره می‌شود.

مسئولیت در نگاه اول به مسئولیت مدنی و کیفی تقسیم می‌شود و مسئولیت مدنی خود شامل دو بخش مسئولیت قراردادی و مسئولیت خارج از قرارداد است. مسئولیت قراردادی نوعی از مسئولیت است که با عقد قرارداد بین افراد به وجود می‌آید، مثل الزام به تنظیم سند رسمی. اما در مسئولیت خارج از قرارداد اساساً قراردادی وجود ندارد. مسئولیت دبیران و مدیران از نوع مسئولیت خارج از قرارداد است و باید منشأ این مسئولیت را در قانون جست‌وجو کنیم. در این زمینه قانون مسئولیت مدنی، قانون مجازات اسلامی، آیین‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌های وزارت آموزش و پرورش اهمیت ویژه‌ای دارند. (حسین‌پور و وحدانی، ۱۳۹۳).

۴. بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به بیان مسئله در زمینه بررسی حقوق ورزشی، خلأهای ناشی از رعایت حقوق ورزشی در فضاهای ورزشی مدارس باید از دو منظر بیرونی و درونی مورد بررسی قرار گیرد. از منظر بیرونی بعضی از خلأهای قانونی در حوزه حقوق ورزش وجود دارند که خارج از ساختار آموزش و پرورش است و باید قانون‌گذار در آن‌ها بازنگری کند. درونی نیز به این مفهوم است که نواقصی در بخش‌نامه‌ها و زیرساخت‌ها و... وجود دارد و وزارت آموزش و پرورش در این زمینه باید اقدام جدی و اساسی انجام دهد. برای بررسی

منابع
۱. رفعتی نائینی، عباس (۱۳۹۰). «مسئولیت مدنی و کیفی در خطای ورزشی». پایگاه اطلاع‌رسانی آیت‌الله عباس رفعتی نائینی به نشانی: www.rafatinaeini.com/Portal/Culture/Persian/CategoryID/14806/CaseID/94890/71243.aspx
۲. تابناک (۱۳۹۳). «خنزر پنزرهاي ورزشی در مدارس». از سایت تابناک به نشانی: [www.tabnak.ir/fa/news-۴۳۱۵۶۴/خنزر-پنزرهاي-ورزشی-در-مدارس](http://www.tabnak.ir/fa/news/۴۳۱۵۶۴/خنزر-پنزرهاي-ورزشی-در-مدارس)
۳. چلبی، البرز (۱۳۸۶). دبیاچه‌ای بر حقوق ورزشی، قواعد عمومی حقوق جزا، آیین‌نامه بین‌المللی دوپینگ. تهران: بامداد کتاب.
۴. حسین‌پور، اسکندر (۱۳۹۰). «ایمنی و بهداشت فضاهای ورزشی مدارس». رشد آموزش تربیت‌بدنی، ۴۰-۴۳.
۵. حسین‌پور، اسکندر و وحدانی، محسن (۱۳۹۳). «حقوق ورزشی و ساعت درس تربیت‌بدنی مدارس». رشد آموزش تربیت‌بدنی، ۲۵-۳۳.
۶. حسینی، سیدمهدی و اسحاقی، الهام (۱۳۹۴). «مسئولیت مدنی و کیفی ناشی از فعالیت‌های ورزشی» پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۵۵-۶۷.
۷. کانونزبان، ناصر (۱۳۹۳). «خطای ورزشی و مسئولیت ورزشی». از حقوق ورزش به نشانی: varzesh.hoqqouqdan.com/1393/12/01/
۸. بنیان، عباس (۱۳۹۲). «میزان آگاهی‌های حقوقی و مسئولیت مدنی معلمان تربیت‌بدنی مدارس شهر تهران». آموزش تربیت‌بدنی، ۱۰-۲.
۹. قوه قضائیه (۱۳۹۵). «حقوق ورزش و حوادث ناشی از آن». پایگاه اطلاع‌رسانی معاونت فرهنگی قوه قضائیه به نشانی: <http://www.farhangionline.ir/docnews/fa/1552/>
۱۰. گلدوزیان، ایبرج (۱۳۷۸). محشای قانون مجازات اسلامی. تهران: مجد.